

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikrarov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHIYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimova Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LASHTIRISH MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTISION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICHI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASSTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQARISH SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI.....	619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	623
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI	630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEXANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI.....	635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	640
Raxmanova Iroda Xasilovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR.....	645
Turgunov Abror Kadirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BANK XIZMATLARI VA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING TARAQQIYOTI.....	650
Muminova Marguba Mamirkulovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	655
Ulashev Xubbim Askarovich	
KADRLAR SIYOSATI VA DAVLAT XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH HAMDA RIVOJLANTIRISHNING MILLIY MODELINI YARATISH	659
Turayev Laziz Shokirovich	
BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMRADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	664
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI UNDIRISH JARAYONIDA SOLIQ TAFOVUTINI (VAT GAP) ANIQLASH VA BAHOLASH USULLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDA ADAPTIV YONDASHUV.....	670
Urazmatov Jonibek Musurmanovich	
HUDUDLAR SOLIQ SALOHİYATI: OMILLAR VA NATIJA.....	675
Baxtiyorov Umid Kaxramon o'g'li	
AN'ANAVIY HUNARMANDCHILIKNI RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI INNOVATSION TRANSFORMATSIYA QILISH MEXANIZMLARI.....	680
Ermetov A.I.	
TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHDA SUPPLY CHAIN CONTROL TOWER KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI.....	686
Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA AXBOROT RESURSLARINING BOSHQARUV MODEL VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	691
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIGA MENTORLIK TIZIMINI TATBIQ QILISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	696
Xurshida Maxmadaminova	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING HISOB-KITOB VA UNDIRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	706
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ПРАКТИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ УЗБЕКИСТАНА.....	715
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
KORPORATIV DIVIDEND SIYOSATINING YANGI JIHATLARINI O'RGANISH: RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKAT MISOLIDA.....	723
Eshev Furqat A'zamovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA "AQLLI SHAHAR" BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH: INSONGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV.....	730
Raximova Madina Shuxrat qizi	
HUDUDIY IQTISODIY TIZIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY TUZILMALARI.....	737
Umarov Oqil Omiljonovich	
MAMLAKATIMIZ TIJORAT BANKLARINING FOND BOZORIDAGI INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	742
Yuldashev Fozil Turapovich	
MAKROIQTISODIY MUVOZANATNI MODELLASHTIRISHDA MATEMATIK USULLARNING TATBIQI VA PROGNOZLASHTIRISH SAMARADORLIGI.....	749
Abdiraimov Abbos Xolmurodovich	
ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГОСУДАРСТВАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	756
Мирзамухамедова Шахзода Акмалжон кизи	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH.....	762
Ismadiyarov Alisher Abduraxmon o'g'li	
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СОСТОЯНИЙ ЧЕЛОВЕКА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИМИ ОБОРОТАМИ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	766
Жумаев Шавкат ХХХ	
SUV XO'JALIGI SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	769
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva	
МЕТОДЫ СБОРА И АНАЛИЗА ДАННЫХ ДЛЯ ОЦЕНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ЦИФРОВЫХ ИНВЕСТИЦИЙ.....	776
Каракулов Фарход Зайпудинович	

НЕФОРМАЛЬНАЯ ЗАНЯТОСТЬ И ТЕНЕВАЯ СТОРОНА ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ СТРУКТУРНЫХ ВЫЗОВОВ И ГОСУДАРСТВЕННЫХ МЕР ПО ЛЕГАЛИЗАЦИИ	782
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	787
Xalikov Akmal Xolboyevich	
TIJORAT BANKLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI	793
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
RAQOBATBARDOSH MUHITDA INNOVATSION MENEDJMENTNI JORIY ETISH MEXANIZMLARI	799
Siddikov Askar Axrorovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINI BAHOLASHNING MEZON VA USULLARI	803
Isakova Naima Ikromjonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	809
Abdullayeva Iroda Shuxrat qizi	
MULTIMODAL TRANSPORT OQIMLARI SHAROITIDA LOGISTIKA XABLAR JOYLASHUVINI TANLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	813
Umirzaqov Davlatjon Dolimjon o'g'li, Axmedova Muslima Djalolovna	
SUG'URTA ZAXIRALARINI MOLIYAVIY HOLAT TO'G'RISIDAGI HISOBOTDA AKS ETTIRISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	818
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	
MINTAQAVIY IQTISODIYOTNI BOSHQARISHNING XORIJIY TAJRIBALARI	826
Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI TUZISH VA ULARNI TAHLIL QILISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	830
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI METODOLOGIK TAKOMILLASHTIRISH MODELLARI	837
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI (XORIJIY TAJRIBA ASOSIDA)	844
Bekmetov Xursandbek Ilxamovich	
SOTISH KANALLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA MARKETING TADQIQOTLARIDAN FOYDALANISH	850
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna	
MINTAQ IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURIYATI	857
Achilova Firuza Kurbanovna	
TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASINI MUSTAHKAMLASH VA INVESTITSION KREDITLASH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH TAHLILI	862
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
XIZMATLAR SOHASIDA MIJOZLAR BILAN O'ZARO MUNOSABATLARNI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA BAHOLASH MEZONLARI	867
Ismailova Ma'mura Eldorovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA MANBALARI	874
Rustamova Dilsabaxon Djurayevna, Baratov Maxsudali Nazaraliyevich	
KORXONA FAOLIYATIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	881
Xashimova Dilyora Paxritdinovna	
TURIZM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI (DXSH) LOYIHALARINI BOSHQARISHDA ESG VA BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI (UNSDG) KONSEPSIYALARINING O'ZARO BOG'LIQLIGI	888
Masharipov Ravshan Rajabboyevich	

IQTISODIY, MOLIYAVIY, INVESTITSIYA VA SOLIQ SALOHİYATINING O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY XUSUSIYATLARI.....	893
Jurayev Xusan Atamuratovich	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY RISKLAR BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI.....	900
Kadirov Abdumalik Matkarimovich, Abduqodirova Shahzoda Ilhomidin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTINI IQTISODIY-EKOLOGIK JIHATDAN RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	904
Koliyova Shoxista Qahramon qizi, Barnoqulova Marjona Otabek qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY AKTIVLAR PORTFELLARINI RISK-DAROMAD DILEMMASI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH (G. MARKOVIS VA J. TOBINNING PORTFEL NAZARIYASI ASOSIDA)	909
Kurbanov Xayrilla	
MAMLAKATIMIZNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	915
Mirzayev Rustam Ro'ziyevich	
РЫНОЧНЫЙ СПРОС И РАВНОВЕСИЕ	921
Камилова Наргиза Абдукажоровна, Ашуров Сардоржон Зафаржонович	
XORIJYIY DAVLATLARDA AUDITORLIK FAOLIYATINING O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYASI.....	925
Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li	
MARKETING-INTERNET XIZMATLARIDAN FOYDALANGAN HOLDA SAVDO KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	929
Ismoilov Lazizbek Rasuljon o'g'li	
KORXONADA INNOVATSION BOSHQARUV MEXANIZMLARINING MAVJUD MODELLARINING RETROSPEKTIVASI.....	934
Toxirova Gullola Mirkamolovna	
SANOATNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA TARMOQ KORXONALARI FAOLIYATIGA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING ROLI	940
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
TIBBIY XIZMATLARNI MOLIYALASHTIRISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	946
Isroilov Bohodir Ibragimovich, Muhammadiev Ramz Zoirjon o'g'li	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING ROLI	952
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ.....	957
Журахонов Шержахон Зафаржонович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMI, RIVOJLANISHINING TARIXIY EVOLYUTSIYASI VA HOZIRGI HOLATI TAHLILI	962
Raxmonov Azizjon Sadullayevich	
SOLIQQA TORTILADIGAN KO'CHMAS MULKLARNI BAHOLASH TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	970
Musalimov Shuxrat Isamuxamedovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASHNI TAKOMILLASHTIRISH BILAN BOG'LIQ BO'LGAN MUAMMOLAR.....	974
Yuldashev Iskandar Abdurashidovich	
BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASI VA UNING QURILISH SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK(DXSH)NI BOSHQARISHDAGI O'RNI	980
Rasulov Shuxrat G'ayratovich	
"YASHIL IQTISODIYOT", EKOLOGIK BARQARORLIK VA EKOLOGIK MADANIYAT	984
Ibragimova Saodat Abdumom'inovna	

EKOLOGIK TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	990
Mirzayeva Nilufar Sabirjanovna	
IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSIYALARNING NAZARIY ASOSLARI VA AHAMIYATI	995
Davlatova Ozoda Olmos qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH: RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'YI INTELLEKTNI JORIY ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH	1001
Suyunova Dilfuza Dilmurod qizi	
BOZORNI SEGMENTATSIYALASHDA MARKETING TADQIQOTLARINING ROLI	1006
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilxomovna	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH STRATEGIYASI	1010
Sharifboyev Bunyod Azamat o'g'li, Abduraxmanova Gulnora Qalandarovna	
TIJORAT BANKLARI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KAPITALNING ROLI	1016
Mirzaraximova Nurhayot Baxrom qizi	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И РЫНОЧНОЙ КОНКУРЕНЦИИ	1020
Ходжаева Наргизахон Анатолиевна	
FUNDRAISING AS A STRATEGIC TOOL IN MUSEUM MANAGEMENT	1028
Aziza Ibroximova	
KORXONALARDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLİYALASHTIRISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	1035
Boboraxmatova Shohsanam Ibdullo qizi	
MOLIYAVIY HISOBOT TIZIMINI XALQARO STANDARTLARGA O'TKAZISHNING O'ZBEKISTONDAGI DINAMIKASI VA NATIJALARI (OLMALIQ KMK MISOLIDA)	1043
A.J.Tuychiyev, M.V Abdunabiyeva	
TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI QURISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: FARG'ONA VODIYSI (FARG'ONA VILOYATI VA QO'QON HUDUDI) MISOLIDA RAQAMLI LOYIHALASH, OPTIMALLASHTIRISH VA INTELLEKTUAL BOSHQARUV	1051
Yakubov Maqsadxon Sultaniyazovich, Norinov Muhammadyunus Usibjonovich, Zikrayev Akmaljon Alimovich	
O'ZBEKISTONDA KORPORATIV INNOVATSIYA TIZIMINI ISH SAMARADORLIGINI BAHOLOVCHI (KPI) AXBOROT TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH VA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	1057
Rafikova Kamila Baxtiyorovna	
RAQAMLI BANK XIZMATLARINING MOLİYAVIY BOZOR RIVOJIGA TA'SIRI	1063
Abdulazizov Javohir Abduvali o'g'li	
OILAVIY TADBIRKORLIKNI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLİYALASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	1070
Davlyatov Qahramon Abdumavlyanovich	
AMORTIZATSIYALANADIGAN AKTIVLAR HISOBINING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	1077
Aminboyev Jaloliddin Otabek o'g'li	
BANKLARDA RISK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH	1083
Karimov Shoxrux Boydulla ugli	
DIGITALIZATION, RESEARCH CAPACITY AND HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN: AN ARDL-ECM ANALYSIS (2000-2024)	1087
Ismailova Nilufar	
TURIZMDA TALAB VA TAKLIFNI BAHOLASH USULLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	1094
Suyunov Alijon Jumaboy o'g'li	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ДОХОДАМИ И РАСХОДАМИ НА ФИНАНСОВУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ	1099
Аймухаммедова Амина Какажановна	
"O'ZMILLIYBANK" AJDA MIJOZLARNING KREDITGA LAYOQATLILIGI DARAJASI HOLATI TAHLILI	1105
Jumaniyazov Quvanchbek Amatjonovich	

SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH HAMDA ISHLAB CHIQUARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	1110
Qodirov Bekzod Xomidjonovich	
FARMATSEVTIKA SANOATINING ASOSIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI IQTISODIY-STATISTIK USULLARI ORQALI TAHLILI	1115
O'taganova Umida Egamberdi qizi	
MAMLAKATIMIZDA XOTIN – QIZLAR O'RTASIDA MAHALLIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	1123
Rafiyeva Madina Xusinovna	
YASHIL IQTISODIYOTDA DEPOZIT TIZIMINI SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BOSHQARISH	1128
Norqobilova Feruza Abduhomidovna, Odilov Jahongir Nozimjonovich	
OPTIMIZING HUMAN CAPITAL: THE IMPACT OF SCHOOL MANAGEMENT ON ORGANIZATIONAL CULTURE IN VOCATIONAL EDUCATION.....	1132
Karimova Dilfuza Xatamjonovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INVESTITSİYALARINING INNOVATSION MAZMUNI RIVOJLANISHINING DOLZARB YO'NALISHLARI	1138
Batirova Raxima Abdujabbarovna, Raximjonov Ulug'bek Boxodir o'g'li	
IQTISODIY TIZIMLARNI MAKRO VA MIKROIQTISODIY DARAJADA PROGNOZLASH: KONSEPTUAL YONDASHUVLAR VA MODELLASHTIRISH USULLARI	1142
Alimov Fazliddin Xalimovich	
ISLOMIY MOLIYA INSTITUTLARIDA FOIZSIZ MOLIYALASHTIRISH TAMOIYLLARINING IQTISODIY MOHIYATI.....	1147
Pulatova Adolat Djaxangirshyevna	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA INNOVASION FAOLIYATNI SAMARALI BOSHQARISH JARAYONLARI	1152
Fayzieva Dilafruz Shuhratovna	
MARKAZIY BANK RAQAMLI VALYUTASI (CENTRAL BANK DIGITAL CURRENCY): NAZARIY ASOSLAR VA XALQARO TA'RIFLARNING QIYOSIY TAHLILI	1156
Tashqo'ziyev Suxrob Abdurazzak o'g'li	
KORXONALARNI MOLIYAVIY INQIROZGA OLIB KELUVCHI SABABLAR VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	1161
Bobomirzayev Isroil	
ИНКЛЮЗИВНЫЙ РОСТ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: ПРОБЛЕМЫ, УСЛОВИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ.....	1165
АскарOVA Мавлуда Турабовна	
XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHDA MOLIYAVIY BOZOR MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	1171
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
BANK TIZIMIDA OPERATSION RISKLARNI BAHOLASH VA MONITORING MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	1176
Muxitdinova Difuza Farxodovna	
KO'P DARAJALI YONDASHUVNING MIKRO, MEZO VA MAKRO DARAJALARDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKLARINI ASOSLASH HAMDA MODEL ARXITEKTURASINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK TAMOIYLLARI	1183
Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li, Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
TIJORAT BANKLARI DAROMAD BAZASINING TARKIBI VA DINAMIKASI ("TURONBANK" ATB MISOLIDA)	1191
Togayev Salim Sobirovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KAPITAL TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI KAPITAL BAHOSINI MINIMALLASHTIRISH MEXANIZMLARI	1196
Obidov Sanjar Omonxo'jayevich	
O'ZBEKISTON XIZMATLAR EKSPORTINING GEOGRAFIK TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI: GRAVITATSION MODEL ASOSIDA TAHLIL	1202
Qodirjonov Adhamjon	

AKSIONERLIK JAMIYATLARDA MOLIYAVIY INVESTITSİYALAR HISOB VA AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITISH Suyunov Yorqin Bekturodovich	1206
BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINING INSTITUTSIONAL OMILLARI Arifbayev Bobur Dilshodovich	1212
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ В РАМКАХ СТРАТЕГИИ «УЗБЕКИСТАН – 2030» Аблаева Валентина Борисовна	1219
FINANCING A GREEN UNIVERSITY: MECHANISMS, MODELS, AND STRATEGIC DIRECTIONS FOR SUSTAINABLE CAMPUS DEVELOPMENT I. Imomov, F.Nishonov	1227
ПОНЯТИЕ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОГО МАРКЕТИНГА В УЗБЕКИСТАНЕ Шоев Алим Халмуратович	1234
ANALYZING UZBEKISTAN'S EU EXPORT TRENDS THROUGH THE GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES PLUS (GSP+) SCHEME Aziz Zikriyoyev, Rajabova Malika Nuriddin qizi	1239
ANALYZING UZBEKISTAN'S EU EXPORT TRENDS THROUGH THE GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES PLUS (GSP+) SCHEME Aziz Zikriyoyev, Rajabova Malika Nuriddin qizi	1239
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSILAR HISOBIGA ASOSLANGAN XOLATDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI TASHKIL ETISH TARTIBI Xasanova Xusnoraxon Faxriddinova	1247
HUDUDIY MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA INVESTITSION FAOLLIKNING ROLI VA UNING RIVOJLANISH MEKANIZMLARI Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	1251
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ИССЛЕДОВАНИЮ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ Менглиева Индира Баходировна	1257
ЦЕНООБРАЗОВАНИЕ НА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОМ РЫНКЕ: ВЫЗОВЫ И ВОЗМОЖНОСТИ Умарбеков Бахром Ботирбекович	1261
O'ZBEKISTON QAYTA SUG'URTA TIZIMIDA "ALTERNATIVE RISK CAPITAL"NI JORIY ETISH: IQTISODIY MODEL, EMPIRIK TAHLIL VA ME'YORIY TAKLIFLAR (JAHON TAJRIBASI MISOLIDA) Jorabaev Jasur Abduraxmanovich	1270

O'ZBEKISTON QAYTA SUG'URTA TIZIMIDA “ALTERNATIVE RISK CAPITAL”NI JORIY ETISH: IQTISODIY MODEL, EMPIRIK TAHLIL VA ME'YORIY TAKLIFLAR (JAHON TAJRIBASI MISOLIDA)

Jorabaev Jasur Abduraxmanovich

“Kafolat sug'urta kompaniyasi” AJ Kuzatuv kengashi a'zosi

E-mail: jasurbekuz@mail.ru

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston qayta sug'urta bozorida Alternative Risk Capital (ARC) instrumentlarini joriy etishning iqtisodiy, institutsional va huquqiy asoslari kompleks tahlil qilingan. ARC'ning an'anaviy qayta sug'urta tizimini samarali to'ldiruvchi muqobil kapital manbai sifatidagi roli konseptual iqtisodiy model asosida asoslab berilgan. Ssenariyli empirik tahlil natijalari ARC instrumentlarini joriy etish bozor barqarorligini mustahkamlash hamda kapitaldan foydalanish samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shuningdek, amaldagi normativ-huquqiy baza tahlil qilinib, ARC'ni joriy etish va rivojlantirish uchun me'yoriy-huquqiy takomillashtirishga qaratilgan aniq ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: alternative risk capital, qayta sug'urta, insurance-linked securities, risk transferi, moliyaviy barqarorlik.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the economic, institutional, and legal foundations for the implementation of Alternative Risk Capital (ARC) instruments in Uzbekistan's reinsurance market. The role of ARC as an effective alternative source of capital complementing the traditional reinsurance system is substantiated through a conceptual economic model. The results of scenario-based empirical analysis demonstrate that the introduction of ARC instruments contributes to enhancing market stability and improving capital efficiency. Furthermore, the existing regulatory framework is examined, and specific policy-oriented recommendations are proposed to facilitate the implementation and development of ARC.

Key words: alternative risk capital, reinsurance, insurance-linked securities, risk transfer, financial stability.

Аннотация. В статье представлен комплексный анализ экономических, институциональных и правовых основ внедрения инструментов Alternative Risk Capital (ARC) на рынке перестрахования Узбекистана. Роль ARC как эффективного альтернативного источника капитала, дополняющего традиционную систему перестрахования, обоснована на основе концептуальной экономической модели. Результаты сценарного эмпирического анализа свидетельствуют о том, что внедрение ARC способствует укреплению устойчивости рынка и повышению эффективности использования капитала. Кроме того, проведён анализ действующей нормативно-правовой базы и разработаны конкретные научно-практические предложения по её совершенствованию в целях внедрения и развития ARC.

Ключевые слова: alternative risk capital, перестрахование, insurance-linked securities, трансферт рисков, финансовая устойчивость.

KIRISH

So'nggi yillarda global sug'urta va qayta sug'urta bozorida katastrofik risklar chastotasining ortishi hamda yetkazilayotgan zarar hajmining kengayishi kuzatilmoqda. Iqlim o'zgarishi jarayonlarining jadallashuvi, infratuzilma loyihalarining kengayishi va iqtisodiy aktivlar konsentratsiyasining o'sishi an'anaviy qayta sug'urta tizimi imkoniyatlariga sezilarli darajada yuklama bermoqda. Natijada yirik yo'qotishlardan so'ng qayta sug'urta kapitalining qisqarishi va stavkalarining o'sishi bozorning siklik o'zgaruvchanligini kuchaytiruvchi omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mazkur sharoitda sug'urta risklarini kapital bozorlari mexanizmlari orqali moliyalashtirishga asoslangan Alternative Risk Capital (ARC) global amaliyotda muhim va samarali instrument sifatida shakllanmoqda¹. Shu bilan birga, ARC instrumentlari asosan rivojlangan moliyaviy bozorlarda chuqur o'rganilgan bo'lib, rivojlanayotgan iqtisodiyotlar, jumladan O'zbekiston sharoitida uni joriy etish va qo'llash masalalari ilmiy jihatdan yetarlicha tadqiq etilmagan. Ushbu maqola aynan mazkur ilmiy bo'shliqni to'ldirishga hamda ARC instrumentlarining milliy qayta sug'urta bozori uchun moslashuv imkoniyatlarini asoslashga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ilmiy adabiyotlarda Alternative Risk Capital (ARC) sug'urta va qayta sug'urta risklarini kapital bozorlari mexanizmlari orqali investorlar zimmasiga o'tkazish imkonini beruvchi zamonaviy moliyaviy mexanizm sifatida talqin qilinadi². Tadqiqotlarda katastrofik obligatsiyalar, insurance-linked securities (ILS) hamda kollateralashtirilgan qayta sug'urta ARC'ning asosiy shakllari sifatida e'tirof etilib, ushbu instrumentlarning kapital manbalarini diversifikatsiya qilish va qayta sug'urta narxlarini barqarorlashtirishdagi roli asosan rivojlangan moliyaviy bozorlar misolida yoritilgan. Xususan, David Cummins (2014–yil)³ o'z tadqiqotlarida katastrofik risklar hamda riskka bog'langan qimmatli qog'ozlarning sug'urta tizimi barqarorligini ta'minlashdagi muhim rolini nazariy va amaliy jihatdan asoslab bergan. Kenneth Froot (2001–yil) esa katastrofik risklar bozorining iqtisodiy modelini ishlab chiqib, kapital bozorlari orqali risklarni taqsimlash mexanizmlarini tizimli ravishda tahlil qilgan. Shuningdek, Swiss Re va OECD hisobotlarida ARC qayta sug'urta bozoriga qo'shimcha kapital jalb etish imkonini beruvchi samarali moliyaviy mexanizm sifatida baholanadi. Morton Lane (2018–yil) o'z tadqiqotlarida ILS bozorining rivojlanishi qayta sug'urta narxlari volatilligini pasaytirish hamda bozor barqarorligini mustahkamlashga xizmat qilishini empirik dalillar asosida ko'rsatib bergan.

Shu bilan birga, mavjud ilmiy tadqiqotlar asosan rivojlangan mamlakatlar tajribasiga tayanadi. Rivojlanayotgan bozorlar, xususan Markaziy Osiyo mintaqasi sharoitida ARC instrumentlarini joriy etish va qo'llash masalalari ilmiy jihatdan yetarli darajada tizimli o'rganilmagan. O'zbekiston misolida ham ARC instrumentlarining iqtisodiy va institutsional imkoniyatlari hozirga qadar cheklangan darajada tadqiq etilgan bo'lib, mamlakat qayta sug'urta bozorida ARC'ni qo'llash istiqbollari tahlil qilish ushbu tadqiqotning muhim ilmiy yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Mazkur kontekstda Alternative Risk Capital sug'urta va qayta sug'urta risklarini an'anaviy qayta sug'urta kompaniyalari balanslari orqali emas, balki kapital bozorlari ishtirokchilariga maxsus moliyaviy instrumentlar vositasida o'tkazishni ifodalovchi mexanizm sifatida qaraladi. ARC kapitalining asosiy xususiyatlari uning to'liq kollateralashtirilganligi hamda qayta sug'urta sikllariga nisbatan yuqori darajadagi mustaqilligi bilan tavsiflanadi⁴. Iqtisodiy nuqtai nazardan, ARC qayta sug'urta bozorida qo'shimcha kapital qatlamini shakllantirib, katastrofik risklarni kengroq moliyaviy baza doirasida taqsimlash imkonini yaratadi⁵. Bu esa qayta sug'urta bozorining barqarorligini mustahkamlash, shuningdek, uning uzoq muddatli va muvozanatli rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda Alternative Risk Capital (ARC) instrumentlarini O'zbekiston qayta sug'urta bozoriga integratsiya qilish imkoniyatlarini baholash maqsadida ko'p bosqichli va kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, iqtisodiy modellashirish hamda institutsional baholash usullari o'zaro uyg'unlashtirilgan holda qo'llanilib, ARC integratsiyasining iqtisodiy samaradorligi va amaliy ahamiyati tizimli ravishda tahlil qilindi. Xususan, qiyosiy tahlil doirasida an'anaviy qayta sug'urta modeli va ARC asosidagi gibril arxitektura asosiy iqtisodiy mezonlar bo'yicha solishtirildi hamda risklarni ushlab qolish darajasi, qayta sug'urta stavkalari volatilligi, kapitaldan foydalanish samaradorligi, kontragent risklarining diversifikatsiyasi va tashqi bozorlarga qaramlik darajasi kabi omillar bo'yicha ARC integratsiyasining ustun jihatlari aniqlab berildi. Ushbu yondashuv an'anaviy modelga xos bo'lgan ayrim cheklovlarni aniqlash bilan birga, ARC instrumentlarining qayta sug'urta tizimini barqarorlashtirishdagi imkoniyatlarini ilmiy asosda ochib berdi.

Tadqiqotning keyingi bosqichida ssenariyli modellashirish usuli qo'llanilib, qayta sug'urta bozorida turli shok holatlari simulyatsiya qilindi. Bunda bir tomondan, faqat an'anaviy qayta sug'urta mexanizmlariga asoslangan model sharoitida katastrofik hodisalar yuz berganda kapital tanqisligi, stavkalarining keskin oshishi va moliyaviy resurslarning tashqi bozorlarga chiqib ketishi ehtimoli kuchayishi kuzatilishi, ikkinchi tomondan

1 Swiss Re. (2020). Insurance-linked securities market update.

2 Cummins, J.D., Barrieu, P. (2013). Reinsurance, securitization and risk transfer. Journal of Risk and Insurance.

3 Cummins, J.D. (2014). Catastrophe risk and reinsurance: A review of the issues. Risk Management and Insurance Review.

4 Guy Carpenter. (2022). The role of alternative capital in reinsurance.

5 Cummins, J.D., Weiss, M.A. (2009). Convergence of insurance and financial markets. Journal of Risk and Insurance, 76(3), 493–545.

esa ARC integratsiyasi joriy etilgan modelda katastrofik risklarning insurance-linked securities (ILS) orqali moliyalashtirilishi, narxlar tebranishining yumshashi hamda ichki kapitalni ushlab qolish darajasining oshishi ta'minlanishi aniqlangan. Modellashtrish natijalari ARC instrumentlari ishtirokida qayta sug'urta bozorining barqarorligi va moslashuvchanligi sezilarli darajada ortishini ko'rsatdi.

Mazkur natijalarga asoslanib, ARC'ni an'anaviy qayta sug'urta mexanizmlari va global kapital bozorlari o'rtasidagi oraliq institutsional qatlam sifatida joriy etishga asoslangan integratsiya modeli taklif etildi. Ushbu model doirasida birlamchi sug'urtachilar nisbatan kam zararli va barqaror risklarni o'z zimmasida saqlashi, o'rta darajadagi zararlar an'anaviy qayta sug'urta shartnomalari orqali qoplanishi, kam uchraydigan, biroq katta zararli risklar esa ARC instrumentlari orqali kapital bozorlari ishtirokchilariga o'tkazilishi nazarda tutiladi. Bunda institutsional investorlar qayta sug'urta sikllaridan nisbatan mustaqil bo'lgan, to'liq kollateralashtirilgan kapital manbai sifatida tizim barqarorligini qo'llab-quvvatlaydi.

Iqtisodiy modellashtrish bosqichida qayta sug'urta bozorining umumiy salohiyati jami sug'urta risklari hajmi, an'anaviy qayta sug'urta salohiyati va alternativ risk kapitali salohiyatining yig'indisi orqali ifodalandi. Mazkur yondashuv qayta sug'urta narxlarining barqarorligi sharti bilan bog'lab tahlil qilinib, ARC hajmining ortishi qayta sug'urta stavkalari volatilligini kamaytirishga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslab berildi. Natijada, ARC instrumentlarining integratsiyasi qayta sug'urta bozorida narx barqarorligini ta'minlash, kapital samaradorligini oshirish va uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiluvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ldi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan tahlillar O'zbekiston qayta sug'urta bozorining an'anaviy ravishda tashqi bozorlarga yuqori darajada bog'liqligini ko'rsatadi. Risklarning salmoqli qismi xorijiy qayta sug'urta bozorlariga uzatilishi natijasida milliy sug'urta tizimi global qayta sug'urta sikllariga sezilarli darajada bog'lanib qolmoqda. Xususan, global miqyosda katastrofik hodisalar ko'paygan davrlarda, jumladan 2022–2023-yillarda sodir bo'lgan yirik tabiiy ofatlar sharoitida, qayta sug'urta stavkalarining keskin oshishi kuzatildi. Bunday vaziyatda nisbatan kichik va o'rta hajmdagi bozorlar, shu jumladan O'zbekiston qayta sug'urta bozori, kapital resurslarining cheklanishi bilan bog'liq xatarlar ta'siriga ko'proq duch keladi.

Mavjud an'anaviy qayta sug'urta arxitekturasida qator tizimli cheklolarga ega bo'lib, premiyalarning asosiy qismi xorijga yo'naltirilishi milliy moliyaviy resurslarning tashqariga chiqib ketishiga olib keladi, global qayta sug'urta sikllarining ichki bozorga uzatilishi esa narxlar volatilligini kuchaytiradi. Shu bilan birga, yirik katastrofik yo'qotishlarning asosiy qismi sug'urta kompaniyalari yoki davlat moliyasi balansiga tushishi risklarning yuqori darajada konsentratsiyalashuviga sabab bo'ladi hamda kapitaldan foydalanish samaradorligini cheklaydi. Mazkur holat moliyaviy barqarorlik nuqtai nazaridan suveren risklarning kuchayishiga olib keluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Taklif etilayotgan gibrid model, ya'ni an'anaviy qayta sug'urta mexanizmlarining Alternative Risk Capital (ARC) instrumentlari bilan uyg'unlashuvi risklarni sug'urta kompaniyalari balansidan kapital bozorlari mexanizmlariga bosqichma-bosqich o'tkazishga imkon yaratadi. ARC qatlami katastrofik risklarni institutsional investorlar kapitali orqali moliyalashtirishni ta'minlab, qayta sug'urta bozorida sifat jihatidan yangi iqtisodiy muvozanatni shakllantiradi. Mazkur yondashuv natijasida past va o'rta darajadagi risklar milliy bozorda saqlanib qoladi, kam uchraydigan, biroq katta zararli risklar esa kapital bozorlari ishtirokchilariga o'tkaziladi, bu esa kapitaldan foydalanish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

ARC kapitalining an'anaviy qayta sug'urta sikllariga nisbatan past darajada bog'liqligi katastrofik yillarda ham bozorga qo'shimcha likvidlik kirib kelishini ta'minlaydi. Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, insurance-linked securities (ILS) bozori rivojlangan davrlarda qayta sug'urta stavkalari volatilligi pasayib, narx barqarorligi mustahkamlanadi. Shu bilan birga, ARC mexanizmlari orqali risklarning moliya bozorlari ishtirokchilari o'rtasida kengroq taqsimlanishi kontragent risklarining haddan tashqari konsentratsiyalashuvini kamaytiradi.

Natijada, ARC instrumentlarining O'zbekiston qayta sug'urta bozoriga integratsiyasi bir qator ijobiy makroiqtisodiy va mikroiktisodiy samaralarni shakllantiradi. Makroiqtisodiy darajada xorijga chiqib ketuvchi kapital hajmi qisqaradi⁶, sug'urta tizimining umumiy moliyaviy barqarorligi mustahkamlanadi hamda katastrofik hodisalar yuz bergan sharoitlarda davlat budjetiga tushadigan yuk kamayadi⁷. Mikroiktisodiy darajada esa sug'urta kompaniyalarining andarrayting salohiyati kengayadi⁸, kapitaldan foydalanish samaradorligi oshadi va kontragent risklarini diversifikatsiya qilish imkoniyatlari sezilarli darajada yaxshilanadi (1-jadval)⁹.

6 OECD. (2021). Disaster risk financing and insurance in emerging economies. Paris.

7 World Bank. (2019). Financial protection against natural disasters: An operational framework.

8 Bank for International Settlements (BIS). (2020). Macroprudential policy and the insurance sector.

9 Niehaus, G., Mann, S.V. (1992). The trading of underwriting risk. Journal of Risk and Insurance.

1-jadval. O'zbekiston qayta sug'urta bozorining ARC joriy etilgunga qadargi tuzilmasi (shartli model)

Ko'rsatkichlar	Holat (ARC yo'q)	Izoh
Ichki qayta sug'urta salohiyati	Past	Katta risklarni qoplash cheklangan
Xorijiy qayta sug'urta ulushi	Yuqori	Asosan xalqaro bozor hisobiga
Valyutada kapital chiqimi	Yuqori	Premiyalar chet elga chiqadi
Katastrofik risklar qoplanishi	Cheklangan	Davlat aralashuvi ehtimoli yuqori
Qayta sug'urta stavkalari	Volatil	Global sikllarga bog'liq
Bozor barqarorligi	Siklik	Katta yo'qotishdan keyin izdan chiqadi

Mazkur jadval O'zbekiston qayta sug'urta bozorining hozirgi bosqichda asosan an'anaviy mexanizmlarga tayanishi va tashqi qayta sug'urta bozorlariga yuqori darajada bog'liqligini aks ettiradi. Ushbu model sharoitida milliy qayta sug'urta salohiyatining nisbatan cheklanganligi sababli risklarning asosiy qismi xorijiy qayta sug'urta bozorlariga uzatiladi, bu esa valyuta resurslarining tashqariga chiqib ketishiga olib keladi. Shu bilan birga, katastrofik risklar institutsional darajada yetarlicha qoplanmagan bo'lib, qayta sug'urta narxlari global bozor sikllariga bevosita bog'liq holda shakllanadi. Natijada, yirik yo'qotishlar yuz bergan holatlarda bozor qisqa muddatli moslashuv bosqichiga, ya'ni shok holatiga kirishi ehtimoli ortadi.

Umuman olganda, mazkur struktura suveren moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash nuqtai nazaridan rivojlanish imkoniyatlarini talab etadi va milliy qayta sug'urta tizimini tashqi qayta sug'urta infratuzilmasiga nisbatan muvozanatliroq va barqarorroq qilish zaruratini ko'rsatib beradi (2-jadval).

2-jadval. ARC joriy etilgandan keyingi qayta sug'urta tuzilmasi (taklif etilayotgan model)

Ko'rsatkichlar	Holat (ARC mavjud)	Kutilgan ta'sir
Ichki risk ushlab qolish	Oshgan	Kapital samaradorligi ortadi
An'anaviy qayta sug'urta ulushi	O'rta	Narx bosimi kamayadi
ARC (ILS, parametrik) qatlami	Mavjud	Katastrofik risklar qoplanadi
Valyuta kapitali chiqimi	Qisqargan	Kapital diversifikatsiyasi
Qayta sug'urta stavkalari	Barqaror	Volatillik pasayadi
Bozor barqarorligi	Yuqori	Tizimli chidamlilik oshadi

Mazkur jadval taklif etilayotgan gibril qayta sug'urta arxitekturasini, ya'ni an'anaviy qayta sug'urta mexanizmlarining Alternative Risk Capital (ARC) hamda Alternative Risk Transfer instrumentlari bilan uyg'unlashgan modelini aks ettiradi. Ushbu arxitektura doirasida ichki risklarni ushlab qolish darajasi bosqichma-bosqich oshirilishi, ARC qatlami orqali insurance-linked securities (ILS), parametrik hamda kollateralashtirilgan instrumentlar vositasida katastrofik risklarning kapital bozorlari ishtirokchilari zimmasiga o'tkazilishi nazarda tutiladi. Natijada, xalqaro qayta sug'urta bozorlariga to'liq qaramlik sezilarli darajada kamayib, qayta sug'urta stavkalarining barqarorlashuvi hamda valyuta resurslarining tashqariga chiqib ketishi qisqarishi uchun shart-sharoitlar yaratiladi.

Umuman olganda, mazkur gibril model qayta sug'urta bozorining faoliyatini asosan siklik tebranishlarga bog'liq bo'lgan holatdan nisbatan tizimli va barqaror rivojlanishga yo'naltirilgan institutsional mexanizmga aylantirish imkonini beradi (3-jadval).

3-jadval. ARC joriy etishning makro va mikroiqtisodiy ta'siri (O'zbekiston misolida)

Ta'sir darajasi	ARC'siz	ARC bilan
Sug'urta bozori barqarorligi	Past-o'rta	Yuqori
Davlat budjetiga risk	Yuqori	Kamaygan
Katastrofik hodisalarga tayyorgarlik	Cheklangan	Institutsional
Sug'urta kompaniyalari salohiyati	Cheklangan	Kengaytirilgan
Investorlar ishtirok imkoniyati	Yo'q	Mavjud

Mazkur jadval Alternative Risk Capital (ARC) instrumentlarini faqat sug'urta risklarini taqsimlash vositasi sifatida emas, balki moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiluvchi kompleks mexanizm sifatida talqin etish imkonini beradi. ARC joriy etilishi sharoitida makroiqtisodiy darajada katastrofik hodisalar natijasida davlat budjetiga tushadigan moliyaviy bosimning kamayishi, moliyaviy tizimning turli tashqi va ichki shoklarga nisbatan chidamliligining oshishi hamda kapital resurslarining ichki moliya bozorida saqlanib qolishi uchun zarur shart-sharoitlar shakllanadi.

Mikroiqtisodiy darajada esa ARC mexanizmlarining joriy etilishi sug'urta kompaniyalarining yirik va murakkab risklarni qabul qilish salohiyatini kengaytiradi, shuningdek kapital bozori ishtirokchilari va investorlar uchun yangi, diversifikatsiyalangan moliyaviy aktivlar sinfiga kirish imkoniyatlarini yaratadi. Natijada, ARC instrumentlari sug'urta va moliya tizimlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni mustahkamlovchi hamda barqaror iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiluvchi muhim institutsional mexanizm sifatida namoyon bo'ladi (4-jadval).

4-jadval. Jahon tajribasi bilan qiyos

Mamlakat	ARC instrument	ARC instrument
AQSh	Cat bonds	Bozor shoklariga chidamlilik
Yaponiya	Parametric ILS	Zilzila risklarini davlatdan chiqarish
Meksika	Sovereign Cat Bond	Davlat budjeti himoyasi
Yevropa	Collateralised Re	Narx barqarorligi

Mazkur holat Alternative Risk Capital (ARC) instrumentlarining moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiluvchi samarali mexanizm ekanini ilmiy jihatdan asoslaydi. ARC mexanizmlari sug'urta sektorida shakllanadigan risklarni kapital bozorlari orqali moliya bozori ishtirokchilariga uzatish imkonini berib, sug'urta sektori va moliya bozori o'rtasida institutsional va moliyaviy integratsiyani ta'minlovchi bog'lovchi mexanizm sifatida namoyon bo'ladi (5-jadval).

5-jadval. ARC joriy etishning makro va mikroiqtisodiy ta'siri (O'zbekiston misolida)

Bosqich	Asosiy instrument	Regulyator harakati	Kutilgan natija
1-bosqich	Parametrik qayta sug'urta	Sandbox joriy etish	Tizimni sinovdan o'tkazish
2-bosqich	Kollateralashtirilgan qayta sug'urta	Qonunchilikka o'zgartish	Ichki kapital oshishi
3-bosqich	ILS / SPV	Kapital bozori integratsiyasi	Barqaror ARC qatlami

Mazkur jadval nazariy yondashuvdan ko'ra, amaliy yo'naltirilgan strategik yo'l xaritasini ifodalaydi. Unda qayta sug'urta tizimining bosqichma-bosqich evolyutsiyasi, ya'ni an'anaviy reinsurance modelidan structured reinsurance mexanizmlariga, so'ngra kapital bozorlari orqali risklarni uzatishga asoslangan capital market risk transfer modeliga o'tish jarayoni konseptual ravishda aks ettirilgan. Ushbu evolyutsion yondashuv siklik va tashqi bozorlarga yuqori darajada qaram bo'lgan modeldan risklari diversifikatsiyalangan hamda institutsional jihatdan barqaror tizimga o'tishni nazarda tutadi. Natijada, mazkur model nafaqat sug'urta bozorining, balki butun moliyaviy tizimning turli iqtisodiy va moliyaviy shoklarga nisbatan chidamliligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari Alternative Risk Capital (ARC) instrumentlarining O'zbekiston qayta sug'urta bozori uchun an'anaviy qayta sug'urtani samarali to'ldiruvchi strategik kapital manbai ekanini ko'rsatadi¹⁰. ARC'ni bosqichma-bosqich joriy etish, dastlab parametrik qayta sug'urta va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan foydalanish orqali amaliyotga tatbiq etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Shuningdek, sug'urta bozori va kapital bozorlari qonunchiligini o'zaro uyg'unlashtirish ARC instrumentlarining samarali joriy etilishi va barqaror faoliyat yuritishini ta'minlovchi muhim shart sifatida namoyon bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasida sug'urta va qayta sug'urta faoliyati amaldagi normativ-huquqiy baza asosida tartibga solinib, ushbu hujjatlar sug'urta va qayta sug'urta munosabatlarining umumiy huquqiy asoslarini belgilaydi. Amaldagi qonunchilikda qayta sug'urtaga ruxsat etilgan bo'lsa-da, insurance-linked securities (ILS), sekyuritizatsiya yoki alternativ risk kapitali kabi zamonaviy instrumentlar alohida tushuncha va mexanizmlar sifatida to'liq aks ettirilmagan. Sug'urta bozorini rivojlantirish, moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash hamda

10 Swiss Re Institute. (2023). Alternative capital in reinsurance: Market overview. Zurich.

ilg'or xalqaro amaliyotni joriy etishga qaratilgan qaror va farmonlar mavjud bo'lishiga qaramay, ularda ARC mexanizmlari mustaqil moliyaviy instrument sifatida bevosita nazarda tutilmagan. Kapital bozori qonunchiligida qimmatli qog'ozlar chiqarish va muomalasi bo'yicha umumiy normalar mavjud bo'lib, sug'urta risklariga bog'langan qimmatli qog'ozlar alohida instrument sifatida ajratib ko'rsatilmagan.

Mazkur huquqiy muhit ARC instrumentlarini joriy etishda qator tizimli cheklovlarni yuzaga keltiradi. Xususan, alternativ risk kapitali tushunchasining qonunchilikda mustahkamlanmaganligi, sug'urta risklarini sekyuritizatsiya qilishning huquqiy asoslari ishlab chiqilmaganligi, SPV orqali qayta sug'urta risklarini kapital bozorlariga uzatishga imkon beruvchi normalarning mavjud emasligi hamda parametrik sug'urta va katastrofik instrumentlar uchun regulyator standartlarning yetarli darajada shakllanmaganligi ushbu jarayonni cheklovchi omillar sifatida namoyon bo'ladi.

ARC'ni O'zbekiston qayta sug'urta tizimiga integratsiya qilish uchun qonunchilik va institutsional muhitni izchil takomillashtirish zarur. Jumladan, "Sug'urta faoliyati to'g'risida"gi Qonunga¹¹ Alternative Risk Capital¹², insurance-linked securities¹³, kollateralashtirilgan qayta sug'urta va parametrik sug'urta¹⁴ tushunchalarini rasman kiritish ARC instrumentlarini sug'urta bozorining legitim va institutsional jihatdan tan olingan qismi sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ARC instrumentlari uchun maxsus regulyator rejimni joriy etish, xususan vakolatli organ huzurida ARC pilot loyihalari¹⁵, parametrik qayta sug'urta va SPV orqali risk uzatish mexanizmlarini sinovdan o'tkazishga imkon beruvchi "regulyator sandbox" mexanizmlarini yaratish maqsadga muvofiqdir. Kapital bozori qonunchiligini moslashtirish doirasida sug'urta risklariga bog'langan qimmatli qog'ozlarni alohida toifa sifatida belgilash hamda ILS chiqarish va joylashtirish tartibini aniqlashtirish zarur hisoblanadi. Shuningdek, ARC instrumentlarining samarali faoliyat yuritishi uchun milliy katastrofik risk xaritalarini ishlab chiqish va davlat–xususiy sheriklik asosida katastrofik risklarni modellashtirish platformalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 23.11.2021 yildagi O'RQ-730-son <https://lex.uz/ru/docs/-5739117>.
2. Cummins, J. D. (2014). Catastrophe risk and reinsurance: A review of the issues. Risk Management and Insurance Review.
3. Cummins, J. D., & Weiss, M. A. (2009). Convergence of insurance and financial markets. Journal of Risk and Insurance, 76(3), 493–545.
4. Froot, K. A. (2001). The market for catastrophe risk: A clinical examination. Journal of Financial Economics, 60(2), 529–571.
5. Lane, M. (2018). Insurance-linked securities and the evolution of reinsurance markets. The Geneva Papers on Risk and Insurance.
6. Swiss Re Institute. (2023). Alternative capital in reinsurance: Market overview. Zurich.
7. Swiss Re Institute. (2022). Global reinsurance market report.
8. Guy Carpenter. (2022). The role of alternative capital in reinsurance.
9. OECD. (2021). Disaster risk financing and insurance in emerging economies. Paris.
10. OECD. (2020). Capital market instruments for risk transfer.
11. World Bank. (2019). Financial protection against natural disasters: An operational framework.
12. World Bank. (2021). Sovereign disaster risk financing and insurance program.
13. Bank for International Settlements (BIS). (2020). Macroprudential policy and the insurance sector.
14. International Association of Insurance Supervisors (IAIS). (2022). Global insurance market report.
15. S&P Global Ratings. (2022). Global reinsurance outlook: Alternative capital impact.
16. Munich Re. (2023). Natural catastrophe losses worldwide.
17. World Economic Forum. (2021). Harnessing alternative capital for climate resilience.
18. Barrieu, P., & Albertini, L. (2009). The use of catastrophe bonds in risk management. Insurance: Mathematics and Economics.
19. Cummins, J. D., & Barrieu, P. (2013). Reinsurance, securitization and risk transfer. Journal of Risk and Insurance.
20. Niehaus, G., & Mann, S. V. (1992). The trading of underwriting risk. Journal of Risk and Insurance.
21. Swiss Re. (2020). Insurance-linked securities market update.
22. IMF. (2021). Climate risk and financial stability.
23. World Bank & GFDRR. (2020). Catastrophe risk modeling for developing countries.

11 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 23.11.2021 yildagi O'RQ-730-son <https://lex.uz/ru/docs/-5739117>.

12 International Association of Insurance Supervisors (IAIS). (2022). Global insurance market report.

13 Cummins, J.D., Barrieu, P. (2013). Reinsurance, securitization and risk transfer. Journal of Risk and Insurance.

14 World Bank & GFDRR. (2020). Catastrophe risk modeling for developing countries.

15 World Bank. (2019). Financial protection against natural disasters: An operational framework.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
